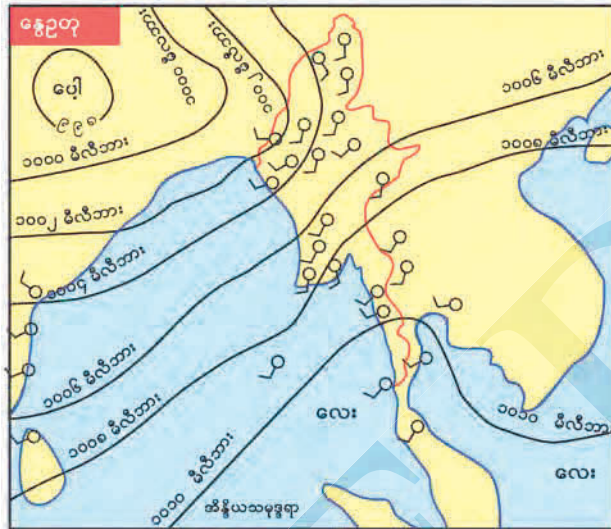
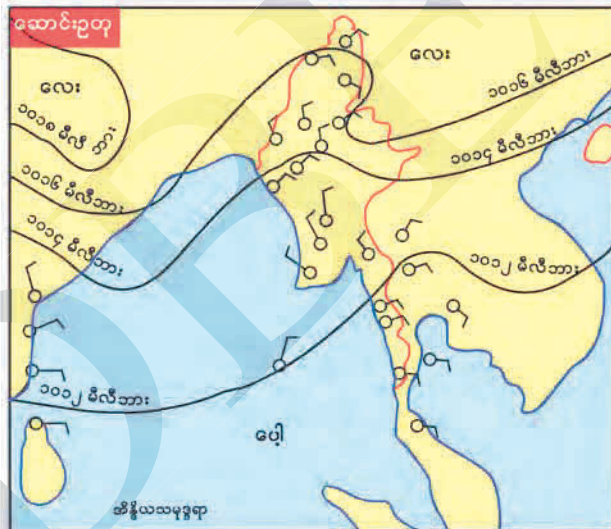

ပေါ်တွင် လေဖိအားများနေသည်။ ထိုအခါ လေဖိအားများပင်လယ်မှ လေဖိအားနည်းကုန်းမြေပေါ်သို့ နွေး၍ စိုစွတ်သော ပင်လယ်လေများဝင်ရောက်တိုက်ခတ်ပြီး ယင်းကို နွေ့မုတ်သုံလေဟုခေါ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုမှာ ပူနွေးစိုစွတ်သည်။

ကမ္ဘာ့မြောက်ခြမ်း ဆောင်းကာလတွင် လေဖိအားနည်းရပ်ဝန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက် ပင်လယ်ပြင်ပေါ်တွင်ရှိပြီး အာရှတိုက်ကုန်းမြေပေါ်တွင် လေဖိအားများရပ်ဝန်းဖြစ်ပေါ်နေသည်။

- ဝိလီတား = လေဖိအားတိုင်းသည်ယူနစ်
- ပေါ့ = လေဖိအားနည်းဒေသ
- လေး = လေဖိအားများဒေသ
- ၇ = မိုးလေဝသစခန်း

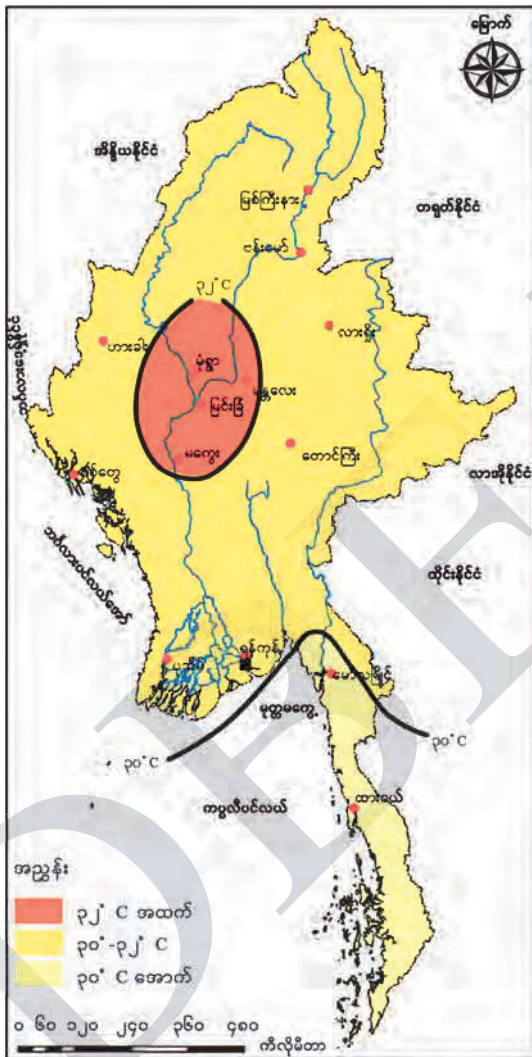
- ဝိလီတား = လေဖိအားတိုင်းသည်ယူနစ်
- ပေါ့ = လေဖိအားနည်းဒေသ
- လေး = လေဖိအားများဒေသ
- ၇ = မိုးလေဝသစခန်း

ပုံ (၁. ၅) ဥတုအလိုက် လေဖိအားအခြေအနေပြပုံ

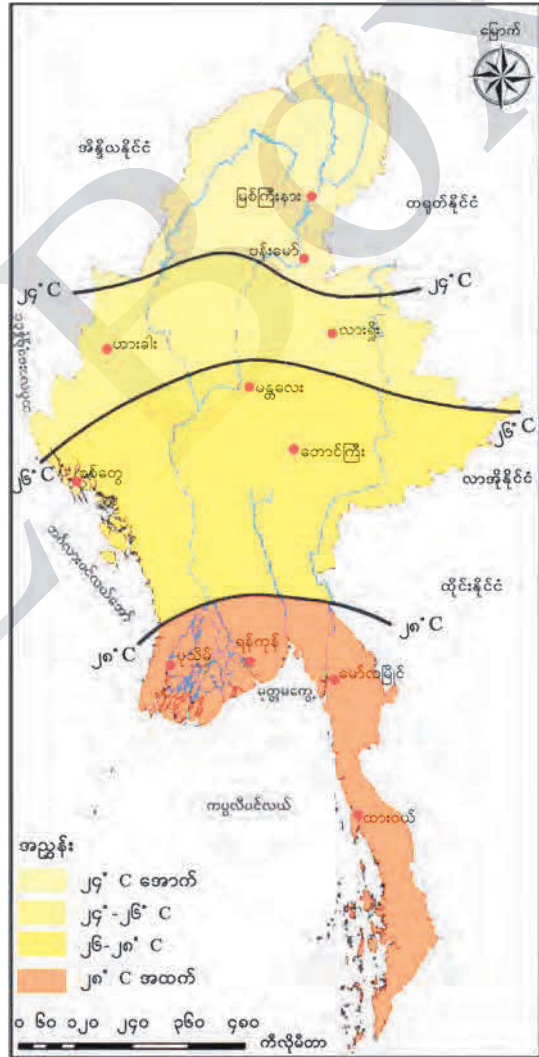
အာရှတိုက်ကုန်းတွင်းပိုင်းမှလာသည့် အေးမြခြောက်သွေ့သောလေများသည် တောင်ဘက် ပင်လယ်ပြင်ပေါ်ရှိ လေဖိအားနည်းရပ်ဝန်းဆီသို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခတ်သည်။ ယင်းကို ဆောင်းမုတ်သုံ လေဟုခေါ်ပြီး ထိုအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ရာသီဥတုမှာ အေး၍ခြောက်သွေ့သည်။

(၂) အပူချိန်အခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီဇင်ဘာလနှင့် ဇန်နဝါရီလများသည် အအေးဆုံးလများဖြစ်ကြသည်။ ဧပြီနှင့် မေလများသည် အပူဆုံးလများဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသသည် အပူဆုံးဒေသဖြစ်သည်။ ကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် ကုန်းမြေအမြင့်ကြောင့် အပူချိန်လျော့နည်းပြီး အပူချိန် မျှတမှုရှိသည်။ ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းဒေသများသည် ပင်လယ်နှင့်နီးကပ်ခြင်းကြောင့် အပူချိန် မြင့်မားခြင်းမရှိပေ။

ပုံ (၁. ၆) နွေဥတုအပူချိန်

ပုံ (၁. ၇) ဆောင်းဥတုအပူချိန်

နွေဥတုအပူချိန် အခြေအနေ ။ ။ နွေဥတုအပူချိန်ပြပုံအရ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်း ဒေသသည် အပူချိန်အမြင့်ဆုံးရရှိပြီး နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှအပူချိန် ၃၂° C အထက်ရရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသကို ဝန်းရံနေသောဒေသကြီးများသည် နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှအမြင့်ဆုံးအပူချိန် ၃၀° C မှ

၃၂°C အကြားရရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက်ပိုင်းသည် ပင်လယ်နှင့်နီးကပ်စွာတည်ရှိ၍ နှစ်စဉ် ပျမ်းမျှအပူချိန် ၃၀°C အောက် ရရှိသည်။

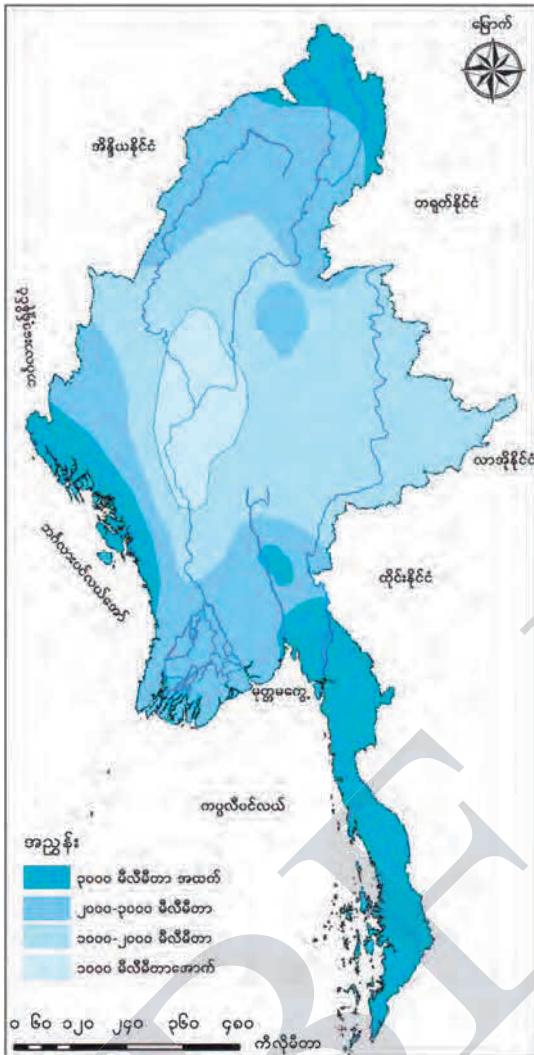
ဆောင်းဥတုအပူချိန် အခြေအနေ ။ ။ ဆောင်းဥတုတွင် အာရှတိုက်ကုန်းတွင်းပိုင်းမှ တိုက်ခတ်လာ သော အရှေ့မြောက်မုတ်သုံလေများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ဝင်ရောက်လာသဖြင့် မြောက်ပိုင်း ဒေသအချို့တွင် ဆောင်းဥတုပျမ်းမျှအပူချိန် ၂၄°C အောက် လျော့နည်းသည်။ ချင်းပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် တိုင်းဒေသကြီးအချို့နေရာများသည် ပျမ်းမျှ ၂၄°C မှ ၂၆°C ကြား ရရှိ သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းနှင့် တိုင်းဒေသကြီးအချို့နေရာများသည် နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှအပူချိန် ၂၆°C မှ ၂၈°C ကြား ရရှိသည်။ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်း ဒေသများသည် ပင်လယ်နှင့်နီးခြင်းကြောင့် ဆောင်းဥတုတွင် နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှအပူချိန် ၂၈°C အထက် ရရှိသောဒေသများ ဖြစ်ကြသည်။

(၃) မိုးရွာသွန်းမှုအခြေအနေ

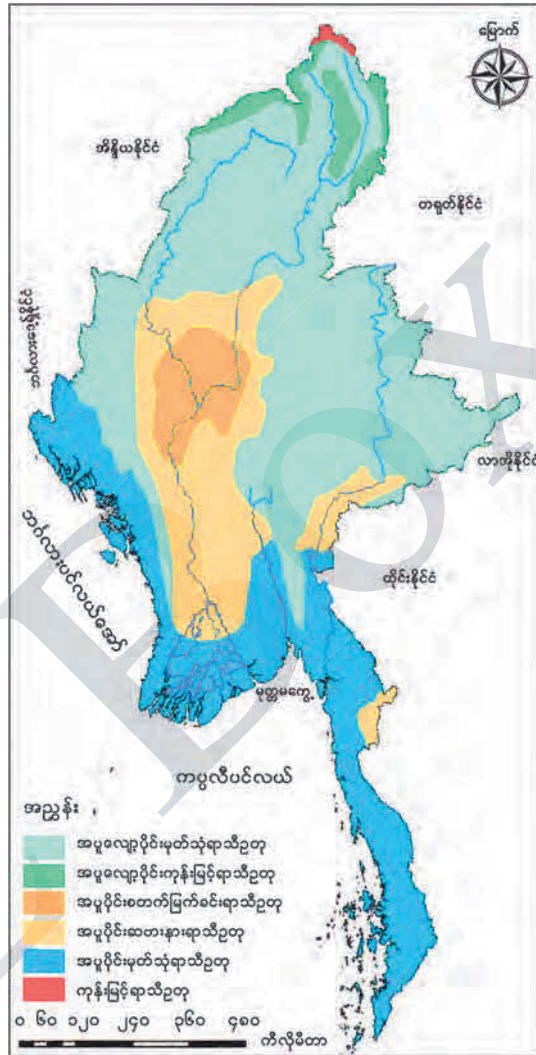
မြန်မာနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမုတ်သုံရပ်ဝန်းအတွင်း တည်ရှိသောကြောင့် ဥတုအလိုက် မိုးရွာ သွန်းသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းဒေသသည် အီကွေတာရာသီဥတုရပ်ဝန်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကြောင့် ခြောက်သွေ့သော ဥတုမရှိပေ။ ပင်လယ်နှင့်ထိစပ်နေသော တောင်တန်းများရှိသည့် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်းနှင့် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်း လေတင်ရပ်များတွင် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၃၀၀၀ မီလီမီတာ ကျော်ရရှိသည်။ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း၊ ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တို့သည် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ နှင့် ၃၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရရှိသည်။

မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတောင်ပိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတောင်ပိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး အလယ်ပိုင်း၊ ချင်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့သည် မိုးရေချိန် ၁၀၀၀မှ ၂၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံတွေ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ဒေသသည် ရခိုင်ရိုးမလေကွယ်အရပ်တွင် တည်ရှိသောကြောင့် မိုးအနည်းဆုံးဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မီလီမီတာအောက်သာ ရရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဘက်ဆုံး ကချင်ပြည်နယ် ရှိတောင်ထိပ် များတွင် မိုးဆီးနှင်းအဖြစ် ရွာကျမှုများကြောင့် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၃၀၀၀ မီလီမီတာကျော် ရရှိသည်။

ပုံ (၁. ၈) မြန်မာနိုင်ငံ၏မိုးရေချိန်

ပုံ (၁. ၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ရာသီဥတုရပ်ဝန်းများ

ရာသီဥတုအမျိုးအစားများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုများကို ယေဘုယျအားဖြင့် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုများဟု သတ်မှတ်သည်။ သို့သော် တောင်မြောက်ရှည်လျားသော ပုံသဏ္ဍာန်ရှိခြင်း၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အနိမ့်အမြင့်များခြင်း၊ တောင်တန်းများသွယ်တန်းပုံ အနေအထား၊ ပင်လယ်နှင့်အနီးအဝေး၊ ရာသီအလိုက်လေကြောင်းများ ပြောင်းလဲတိုက်ခတ်ခြင်း၊ လေဖိအားရပ်ဝန်းနှင့် မုန်တိုင်းများကြောင့် ရာသီဥတုအမျိုးအစားများစွာကို တွေ့ရှိရသည်။

(၁) အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု

အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်နှင့်ထိစပ်နေသော ရခိုင်၊ ဧရာဝတီနှင့်

တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းများတွင် တွေ့ရသည်။ တစ်နှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်များပြီး နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မှ ၃၀၀၀ မီလီမီတာကျော် ရရှိသည်။

(၂) အပူပိုင်းဆေးနားရာသီဥတု

အပူပိုင်းဆေးနားရာသီဥတုသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်မြင့်မား၍ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မှ ၂၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရွာသွန်းပြီး အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းနှင့် အပူလျော့ပိုင်းမုတ်သုံ ရာသီဥတု အကြား ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင် အနိမ့်ပိုင်းဒေသများတွင် တည်ရှိသည်။ ဆောင်းတွင် ပိုအေး၍ အပူချိန်ကွာခြားချက်များသည်။

(၃) အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းရာသီဥတု

အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းရာသီဥတုသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်မြင့်ပြီး နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မီလီမီတာအောက်ရရှိသည့် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံရာ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မြေနိမ့်လွင်ပြင်ဒေသတွင် တွေ့ရသည်။ ခြောက်သွေ့ချိန် ပိုများသည်။

(၄) အပူလျော့ပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု

အပူလျော့ပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုကို ကုန်းမြင့်ဒေသနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းဒေသ အများစု တွင်တွေ့နိုင်ပြီး အပူချိန်လျော့နည်း၍ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာခန့်ရရှိသည်။

(၅) အပူလျော့ပိုင်းကုန်းမြင့်ရာသီဥတု

အပူလျော့ပိုင်းကုန်းမြင့်ရာသီဥတုကို အလွန်မြင့်သော တောင်တန်းများရှိရာအပိုင်းတွင် တွေ့ရပြီး အပူချိန်လျော့နည်းသည်။ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မှ ၃၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရရှိသည်။

(၆) ကုန်းမြင့်ရာသီဥတု

ကုန်းမြင့်ရာသီဥတုကို မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျား ကချင်ပြည်နယ်ရှိ အမြင့်မီတာ ၃၀၀၀ ကျော် ရှိသည့် တောင်ထိပ်များရှိရာအပိုင်းတွင်တွေ့ရပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံး ရေခဲဆီးနှင်းများ ဖုံးလွှမ်းနေသည့် အပိုင်း ဖြစ်သည်။

၁.၂.၄ သဘာဝပေါက်ပင်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပေါက်ပင်သည် သစ်တောအမျိုးမျိုးဖြစ်ပြီး ကျယ်ပြန့်သော မြက်ခင်း မရှိပေ။ သစ်တောများသည် မြေမျက်နှာပြင် အနိမ့်အမြင့်၊ အပူချိန်၊ မိုးရေချိန်နှင့် မြေဆီလွှာ အခြေအနေကိုလိုက်၍ ကွဲပြားခြားနားသည်။ အပူပိုင်းမြေနိမ့်ဒေသများတွင် အပူပိုင်းသစ်တောအမျိုးမျိုး ပေါက်ပြီး အပူချိန်လျော့နည်းသော တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် သမပိုင်းသစ်တောများ ပေါက်ရောက်

သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မီတာ ၁၀၀၀ ကွန်တိုများဖြင့် အပူပိုင်းသစ်တောများနှင့် သမပိုင်းတောင်ပေါ် သစ်တောများကို ပိုင်းခြားနိုင်သည်။

မိုးရေချိန်နှင့် မြေဆီလွှာအခြေအနေအပေါ်မူတည်၍ သစ်တောအမျိုးအစားကွဲပြားမှု ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒေသအလိုက်ပေါက်ရောက်သော သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားများကို အောက်ပါ အတိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။

- (၁) ဒီရေတောများ
- (၂) ပင်လယ်ကမ်းနားသောင်ပြင်နှင့် သဲခုံတော
- (၃) စိမ့်တောများ
- (၄) အမြဲစိမ်းတောများ
- (၅) ရွက်ပြတ်ရောနှောတောများ
- (၆) ခြောက်သွေ့တောများ
- (၇) အင်တိုင်းတောများ
- (၈) တောင်ပေါ်သမပိုင်းအမြဲစိမ်းတောများ

(၁) ဒီရေတောများ

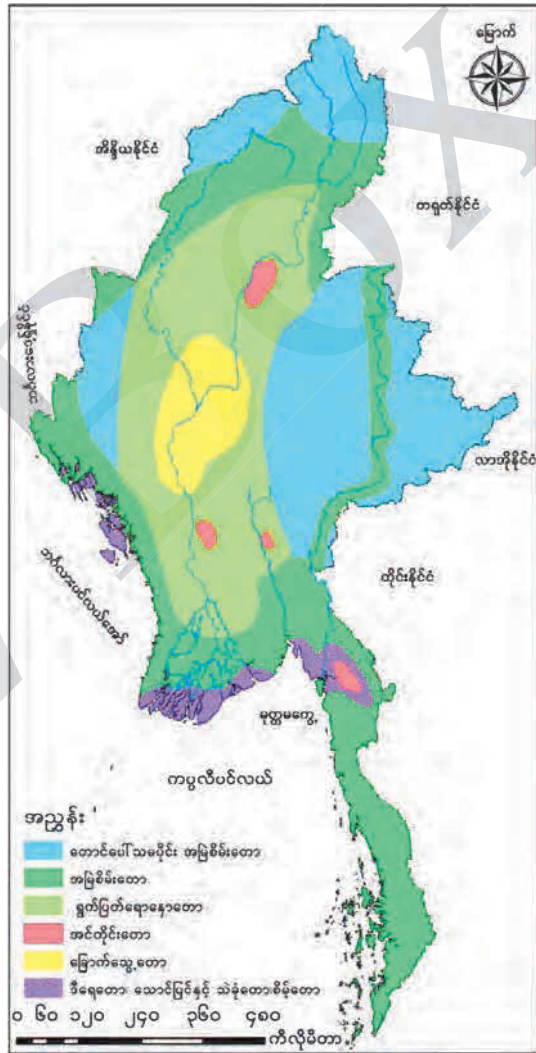
ဒီရေတောများသည် ဒီရေဝင်သော မြစ်ချောင်းများ၏ ရေကျချိန်တွင်ပေါ်လာသော ရွှံ့ပြင်များပေါ်၌ ပေါက်ရောက်သည်။ အဓိကအားဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ ရခိုင်၊ တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် တွေ့နိုင်သည်။ ဒီရေတောများကို ၃ မျိုးခွဲနိုင်သည်။

အနိမ့်ပိုင်းဒီရေတော

ပင်လယ်ရေဝင်သောမြစ်ချောင်းများ ဒီရေကျချိန်တွင်ပေါ်လာသော ရွှံ့စေးမြေများပေါ်၌ လမုလမဲ့၊ ဗျူးခြေထောက်၊ ဓနိနှင့်ခရာပင်တို့ အဓိကပေါက်ရောက်သည်။

ပင်မြင့်ဒီရေတော

ဒီရေဝင်မြစ်ချောင်းများ၏ မြစ်ကမ်းနှင့်ပင်လယ်ဘက်သို့ မျက်နှာမူနေသော ကမ်းနဖူးများတွင် ပေါက်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကနစို၊ တရော်၊ သင်ပန်း၊ ပင်လယ်အုန်း၊ ဓနိနှင့်ခရာတို့ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၁. ၁၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပေါက်ပင်အမျိုးအစားများ

ကနစိုတော

ပင်လယ်ဒီရေဝင်သည့် မြစ်ကြီးနှစ်ခုအကြားရှိ ကုန်းမြေပေါ်တွင် ရေငန်ကနစိုတောများ ပေါက်သည်။ ရေ အမြဲဖုံးလွှမ်းနေပြီး မိုးရာသီတွင် ရေချိုဖုံးလွှမ်းနေသည့်ဒေသများတွင် ရေချိုကနစို တောများ ပေါက်ရောက်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကနစို၊ ဘိုင်ဒေါင်း၊ သစ်နီနှင့် သင်ပေါင်းတို့ ဖြစ်သည်။

(၂) ပင်လယ်ကမ်းနားသောင်ပြင်နှင့် သဲခုံတော

ပင်လယ်ကမ်းခြေတစ်လျှောက် သဲသောင်ကမ်းခြေရှိရာအပိုင်းများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ပင်လယ် ဘက်သို့မျက်နှာမူထားသော သဲခုံများပေါ်တွင်ပေါက်သည့် အဓိကပေါက်ပင်မှာ ပင်လယ်ကမ္ဘီးပင် ဖြစ်သည်။ အခြားပေါက်ပင်များမှာ သင်းဝင်၊ ပုန်းညက်၊ သင်ပန်း၊ သပြေနှင့် ကသစ်ပင်များဖြစ်သည်။

(၃) စိမ့်တောများ

တစ်နှစ်ပတ်လုံးရေရရှိသော မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်ဝန်းကျင် မြေနိမ့်ဒေသများတွင် တွေ့ရပြီး၊ စိမ့်တောများကို မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရေချိုစိမ့်တောများ၊ အပူပိုင်းမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင် စိမ့်တောများနှင့် စိုစွတ် သော မြစ်ချောင်းနားနီး စိမ့်တောများဟု၍ ခွဲခြားနိုင်သည်။ ထိုတောများတွင် ပျဉ်းမ၊ တောင်သရက်၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ ရုံးနှင့် အနန်းပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။

(၄) အမြစ်စိမ်းတောများ

အမြစ်စိမ်းတောများကို အမြင့်မီတာ ၁၀၀၀အောက် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် မီလီမီတာ ၂၀၀၀ မှ ၃၀၀၀ ကျော်ရရှိသောဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အမြစ်စိမ်းတောများကို စိုစွတ်အပူပိုင်း အမြစ်စိမ်း တောနှင့် အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းဆန်တောများဟု နှစ်မျိုးခွဲနိုင်သည်။

စိုစွတ်အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းတောများကို နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် ၅၀၀၀ မီလီမီတာအထက်ရ ရှိသည့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတောင်ပိုင်းတွင် တွေ့ရသည်။ ကညင်၊ သင်္ကန်း၊ တောင်သရက်၊ တောင်ပိန္နဲပင်များ၊ ဝါးအမျိုးမျိုးနှင့် ကြိမ်ပင်များပေါက်ပြီး အောက်ခြေတွင် ချုံနွယ်များလည်း ရောနှောပေါက်ရောက်သည်။ မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာကျော်ပြီး ခြောက်သွေ့ချိန်ရှိသည့်ဒေသများ တွင်လည်း အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းတောများ ပေါက်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကညင်၊ ရေတမာ၊ ကံ့ကော်နှင့် ဝါးမျိုးစုံတို့ဖြစ်သည်။

အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းဆန်တောများကို နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာခန့်ရရှိပြီး ခြောက်သွေ့ ချိန်ပိုများသည့်ဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ပျဉ်းကတိုး၊ ကညင်၊ မြရာနှင့် ဝါးအမျိုးမျိုးတို့ဖြစ်သည်။

(၅) ရွက်ပြတ်ရောနှောတောများ

ရွက်ပြတ်ရောနှောတောများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဖိုးတန်သစ်တောများဖြစ်၍ အရေးပါသည်။ ရွက်ပြတ်ရောနှောတောများကို အမြင့်မီတာ ၁၀၀၀ အောက် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မှ ၂၅၀၀ မီလီမီတာကြားရရှိသော ဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး သုံးမျိုးခွဲနိုင်သည်။

အောက်ရွက်ပြတ်ရောတောစို

နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာ အထက် ရရှိသော မြေနိမ့်ပိုင်းမြစ်ချောင်းများအနီးတွင် တွေ့ရသည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုး၊ ထောက်ကြုံ၊ ယမနေ၊ နှော၊ လက်ပံနှင့် ဝါးအမျိုးမျိုးတို့ဖြစ်သည်။

အထက်ရွက်ပြတ်ရောတောစို

ရေဆင်းကောင်းပြီး တောင်စောင်းများရှိသည့် ပဲခူးရိုးမ၊ ရခိုင်ရိုးမ၊ ချင်းတောင်တန်း၊ သံလွင်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်၊ ကသာ၊ ဗန်းမော်၊ မြစ်ကြီးနားဒေသများနှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်အနောက်ဘက် အစွန်းပိုင်းများတွင်တွေ့ရပြီး ထိုဒေသများသည် မိုးရေချိန် ၁၅၀၀ မှ ၂၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရရှိသည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုး၊ ထောက်ကြုံ၊ ပိတောက်၊ နှော၊ သင်းဝင်၊ တမလန်းနှင့် ဝါးမျိုးစုံတို့ဖြစ်သည်။

အထက်ရွက်ပြတ်ရောတောခြောက်

မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မှ ၁၂၀၀ မီလီမီတာ ကြားရရှိသော ပဲခူးရိုးမအလယ်ပိုင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ဒေသများတွင်တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုး၊ ပိတောက်၊ ငှါ၊ အင်၊ အင်ကြင်း၊ သစ်ရာနှင့် ဝါးမျိုးစုံတို့ဖြစ်သည်။

(၆) ခြောက်သွေ့တောများ

ခြောက်သွေ့တောများကို မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မီလီမီတာအောက်ရရှိသော မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင် တွေ့ရှိနိုင်ပြီး မိုးရေချိန်ပေါ်မူတည်၍ နှစ်မျိုးခွဲနိုင်သည်။

သန်း-ဒဟတ်တော

မိုးရေချိန် ၉၀၀ နှင့် ၁၀၀၀ မီလီမီတာကြားရရှိပြီး မြေစေးရှိရာ ဒေသများတွင် ပေါက်သည်။ သန်းနှင့် ဒဟတ်ပင်မှာ အဓိကပေါက်ပင်ဖြစ်ပြီး ရှားစောင်း၊ သနပ်ခါးနှင့် အချို့နေရာများတွင် ဝါးပင်များလည်း ပေါက်သည်။

ဆူးချုံတော

မိုးရေချိန် ၉၀၀ မီလီမီတာအောက်ရသောဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ရှားစောင်း၊ ထနောင်းနှင့် ဆီးပင်များဖြစ်ပြီး ပါးလွှာသောမြက်ခင်းနှင့် အခြားဆူးချုံပင်များလည်း ပေါက်သည်။

(၇) အင်တိုင်းတောများ

အင်တိုင်းတောများကို ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် အမြင့်မီတာ ၈၀၀ အောက် နှစ်စဉ် မိုးရေချိန် ၆၀၀ နှင့် ၂၀၀၀ မီလီမီတာအထက် ရရှိသောဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။

အင်တိုင်းတောမြင့်များကို မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာအထက်ရရှိသော မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်း သံလွင်မြစ်ဝှမ်းဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဓိက ပေါက်ပင်မှာ အင်ပင်ဖြစ်ပြီး ကျွန်း၊ အင်ကြင်း၊ သစ်ရာ၊ ကညင်ပင်၊ သင်ပေါင်းပင်နှင့် ဝါးတောများလည်း ပေါက်သည်။

အင်တိုင်းဆန်တောများကို မိုးရေချိန် ၁၂၀၀ မီလီမီတာ အထက်ရရှိသော ဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ အင်၊ အင်ကြင်း၊ သစ်ရာ၊ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုးနှင့် ဝါးမျိုးစုံ တို့ဖြစ်သည်။ သစ်တောများအောက်တွင် မြက်ခင်းများကို တွေ့နိုင်သည်။

အင်တိုင်းချုံတောများကို မိုးရေချိန် ၆၀၀ မှ ၂၀၀၀ မီလီမီတာကြားရရှိသော ပဲခူးရိုးမ အနောက်ပိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ အင်၊ အင်ကြင်းနှင့် သစ်ရာတို့ဖြစ်သည်။

(၈) တောင်ပေါ်သမပိုင်း အမြစ်စိမ်းတောများ

တောင်ပေါ်သမပိုင်း အမြစ်စိမ်းတောများသည် အပူချိန်လျော့နည်းသော ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အထက်အမြင့် မီတာ ၈၀၀ မှ ၄၀၀၀ ကြား၊ နှစ်စဉ် ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် ၃၀၀၀ မီလီမီတာရရှိသည့် တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် ပေါက်သည်။

အပူလျော့ပိုင်း တောင်ပေါ်တောများသည် ပျမ်းမျှအမြင့် မီတာ ၈၀၀ နှင့် ၁၇၀၀ ကြား မြင့်သည့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်ဒေသတွင် တွေ့ရသည်။ အဓိကပေါက်ပင်မှာ ထင်းရှူးနှင့် ဝက်သစ်ချဖြစ်ပြီး အောက်တွင်မြက်ခင်းတွေ့ရသည်။

အပူလျော့ပိုင်း စိုစွတ်တောင်ပေါ်တောများကို ချင်းတောင်တန်းနှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်ဒေသတို့၌ အမြင့်မီတာ ၁၇၀၀ နှင့် ၂၀၀၀ ကြားတွေ့ရသည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ သစ်ကောက်ညှင်း၊ လောက်ယား၊ ဘိုင်၊ သစ်ကပ်နွယ်များ၊ သစ်ခွများနှင့် ဝါးမျိုးစုံတို့ဖြစ်သည်။

သမပိုင်းသစ်တောများကို မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျားပိုင်း အလွန်မြင့်သော တောင်တန်းများ ပေါ်တွင်တွေ့ရသည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ မေပယ်၊ တတိုင်းမွှေး၊ တောင်ဇလပ်၊ ဟမ်းမလော့၊ ဖားထင်းရှူးနှင့် ဝက်သစ်ချပင်များ ဖြစ်သည်။ အယ်လ်ပိုင်ချုံတောများကို အမြင့်မီတာ ၃၇၀၀ အထက် တွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

၁.၂.၅ မြေဆီလွှာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေရာဒေသအလိုက် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို အောက်ပါအတိုင်း ကွဲပြားစွာတွေ့ရှိရသည်။

(၁) နုန်းမြေ (Fluvisols)

မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားရှိ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင် များ၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများနှင့် ကမ်းရိုးတန်း ဒေသများတွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်။ နုန်းမြေ သည် နှစ်စဉ်မြစ်ဝှမ်းများမှ ပို့ချသောနုန်းများ ကြောင့် အပင်အတွက် အာဟာရဓာတ်များစွာ ပါဝင်နေပြီး စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အရေးပါသော မြေဆီလွှာ ဖြစ်သည်။ စပါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် ပဲမျိုးစုံစိုက်ရန် သင့်လျော်သည်။

(၂) လယ်မြေများ (Gleysols)

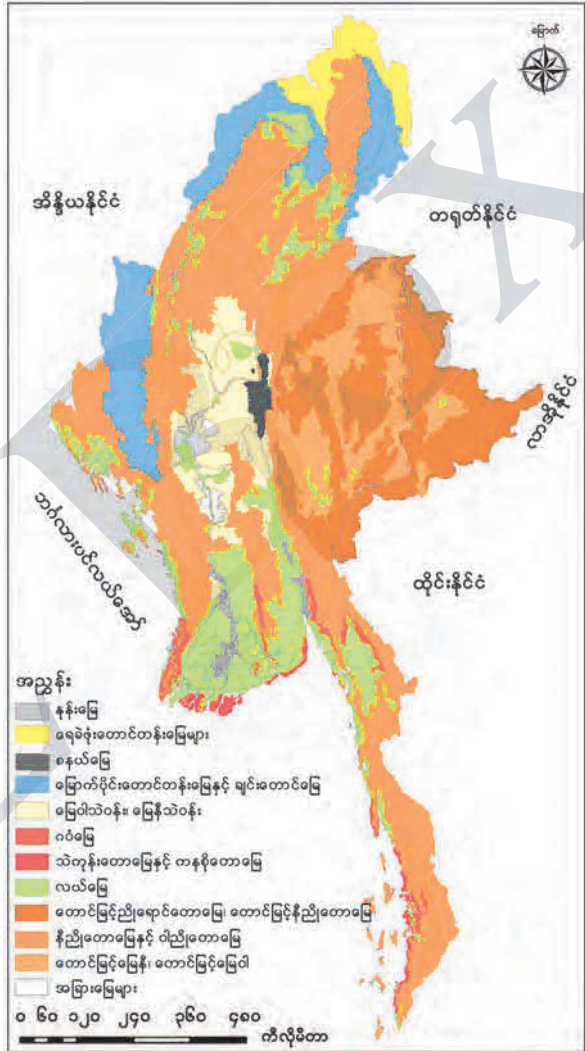
မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများ၊ မြစ်ဝှမ်း လွင်ပြင်များ၊ ကမ်းရိုးတမ်းလွင်ပြင်နှင့် ချိုင့်ဝှမ်း များတွင်တွေ့ရပြီး စပါးစိုက်ပျိုးရန် အသင့် လျော်ဆုံးဖြစ်သည်။ လယ်မြေကို အမျိုးအစား ထပ်မံခွဲနိုင်သည်။

ထုံးပေါက်လယ်မြေများကို မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း မိုးနည်းရပ်ဝန်းဒေသတွင် တွေ့ရ ပြီး ပဲမျိုးစုံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သည်။

ဆားပေါက်လယ်မြေများကို ဒီရေဝင် သည့် မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များတွင် တွေ့ရသည်။ စပါးကို မိုးရာသီတွင်စိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး မြေပဲ၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် သီးနှံမျိုးစုံကို ဆောင်းသီးနှံအဖြစ် စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

နုန်းရောလယ်မြေများကို ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များတွင် တွေ့နိုင်သည်။ စပါး၊ ဆီထွက်သီးနှံ၊ ကြံနှင့် ဂုန်လျှော်တို့ကို စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

လယ်မြေပြာနှင့် နွံပေါက်လယ်မြေများကို တစ်နှစ်လျှင်ခြောက်လခန့် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းခံရသော မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်းဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး ရေကျသွားချိန်၌ စပါးနှင့်ဂုန်လျှော်တို့ကို စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

ပုံ (၁. ၁၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများ

နွံပေါက်ထုံးကျန်မြေနှင့် စိမ့်မြေများကို ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းရှိ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များတွင်တွေ့နိုင်ပြီး သီးနှံမျိုးစုံ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

ဆားပေါက်နွံပေါက်လယ်မြေများကို စစ်တွေလွင်ပြင်၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းနှင့် မွန်-တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းရှိ ဒေသအချို့တွင်တွေ့ရသည်။ ဆားငန်ရေဝင်ရောက်မှုမှကာကွယ်ရန် ရေငန်တားတားများတည်ဆောက်ပေး၍ ဆန်စပါးနှင့် အခြားသီးနှံများ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

(၃) ဂဝံနှင့် ဂဝံဆန်မြေဆီလွှာ (Ferralsols)

ဂဝံနှင့် ဂဝံဆန်မြေဆီလွှာများကို ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် အမြင့်မီတာ ၁၀၀ အတွင်း တွေ့နိုင်ပြီး အနီရင့်နှင့် အဝါရောနှောသည့် အရောင်ရှိသည်။ အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်များသော ဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး ရော်ဘာပင်၊ ဆီအုန်းနှင့် သစ်သီးဥယျာဉ်ခြံ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

(၄) နီညိုတောမြေနှင့် ဝါညိုတောမြေ (Ferralsols)

နီညိုတောမြေများကို ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် မီတာ ၃၀၀ မှ ၁၃၀၀ ကြားမြင့်သည့် အပူပိုင်းအမြဲစိမ်းတောနှင့် စိုစွတ်အပူပိုင်းမုတ်သုံတောများအောက်တွင်တွေ့ရပြီး နီညိုရင့်ရောင်ရှိသည်။

ဝါညိုတောမြေများကို ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် အမြင့်မီတာ ၁၀၀ နှင့် ၄၀၀ ကြား စိုစွတ် အပူပိုင်းမုတ်သုံတောများအောက်တွင် တွေ့နိုင်သည်။ ထိုမြေဆီလွှာများသည် သစ်တောမြေ ဥယျာဉ်ခြံမြေနှင့် နှစ်ရှည်သီးနှံများ စိုက်ပျိုးရန်သင့်လျော်သည်။

(၅) သဲကုန်းတောမြေနှင့် ကနစိုတောမြေ (Arenosol and Fluvisols)

သဲကုန်းတောမြေများသည် ပင်လယ်ရေပြင်နှင့် ကမ်းခြေကြား သဲခုံမြေများဖြစ်ပြီး စိုက်ပျိုးမြေ အဖြစ်အသုံးပြုရန် မသင့်လျော်သော်လည်း ကမ်းခြေအပန်းဖြေနေရာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

ကနစိုတောမြေများကို နေ့စဉ် ဒီရေအတက်အကျရှိသည့် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်း၊ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိ မြိတ်ကျွန်းစု၏ ကမ်းခြေဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ဒီရေတောများ အဓိကပေါက်ပြီး ပုစွန်နှင့် ကဏန်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။

(၆) မြေဝါသဲဝန်းနှင့် မြေနီသဲဝန်း (Nitosols and Vertisols)

မြေဝါသဲဝန်းမြေဆီလွှာများကို မြန်မာနိုင်ငံ ခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ယာသီးနှံများကို ရေသွင်းစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

မြေနီသဲဝန်းမြေဆီလွှာကို ခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင်တွေ့ရှိနိုင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံထားသည်။ ခြောက်သွေ့ဒေသတွင် ယာသီးနှံများ စိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သည်။

(၇) စနယ်မြေစေး (Vertisols)

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းရှိ ပြန့်ပြူးသောဒေသများ၊ မြေပြင်မညီညာ သောဒေသများနှင့် နုန်းမြေများပေါ်တွင် တွေ့နိုင်သည်။ အမည်းရောင်မှ မီးခိုးညိုရောင်အထိ ရှိသည်။ လယ်နှင့်ယာသီးနှံများ စိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး ရေသွင်းနိုင်သော နေရာများတွင် စပါးနှင့် ဝါသီးနှံများ ပိုမိုအောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းသည်။

(၈) တောင်မြင့်မြေနီ၊ တောင်မြင့်မြေဝါ (Acrisols)

အမြင့်မီတာ ၁၀၀၀ ဝန်းကျင်ရှိ ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၏ တောင်ခြေနှင့်တောင်တန်းဆင်ခြေလျှော များတွင် တောင်မြင့်မြေဝါများကို တွေ့နိုင်သည်။ တောင်မြင့်မြေနီများသည် သစ်သီးဥယျာဉ်ခြံများ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ ပန်းနှင့်သီးနှံမျိုးစုံစိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သော်လည်း တောင်မြင့်မြေဝါများမှာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအတွက် မသင့်လျော်ပေ။

(၉) တောင်မြင့်ညိုရောင်တောမြေ၊ တောင်မြင့်နီညိုတောမြေ (Cambisols)

ယင်းမြေဆီလွှာများကို ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့ရှိ အမြဲစိမ်း သစ်တောများအောက်တွင် တွေ့ရသည်။

(၁၀) မြောက်ပိုင်းတောင်တန်းမြေများ၊ ချင်းတောင်မြေများ (Cambisols)

ချင်းတောင်တန်းတစ်လျှောက်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းမြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတို့တွင် တွေ့ရပြီး မြေသားဖွဲ့စည်းမှုအားနည်း၍ မိုးရာသီတွင် မြေတိုက်စားမှုဖြစ်ပွားရန်လွယ်ကူသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဘက်ဖျားပိုင်း၌ ရေခဲဖုံးတောင်တန်းမြေများ (Cambisols) ကိုတွေ့ရသည်။ အခြားမြေဆီလွှာများမှာ ပုပ္ပားဒေသတွင်တွေ့ရသော ပုပ္ပားတောင်မြေဆီလွှာ (Andosols) နှင့် အလယ်ပိုင်းခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင် တွေ့ရသော ကျောက်ဖြန်းကမ္ဘာမြေ သို့မဟုတ် ကျောက်ကြေ မြေနုမြေဆီလွှာ (Lithosols) များဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို ဘူမိသက်တမ်းနှင့် မြေပြင်လက္ခဏာများပေါ် မူတည်၍ သဘာဝအပိုင်းကြီး ၄ ပိုင်း ပိုင်းခြားထားသည်။
- ❖ ဧရာဝတီမြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးပါဆုံးမြစ်ဖြစ်သည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာသီဥတုအမျိုးအစား စုံလင်စွာ တွေ့ရှိရသည်။
- ❖ ရာသီဥတုအမျိုးအစားစုံလင်ခြင်းကြောင့် သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားလည်း များပြားသည်။
- ❖ ရာသီဥတုအမျိုးအစားစုံလင်ပြီး သဘာဝပေါက်ပင် ကွာခြားမှုကိုလိုက်၍ မြေဆီလွှာ အမျိုးအစား များစွာရှိသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံကိုရေးဆွဲပြီးတောင်တန်း၊ လွင်ပြင်နှင့် မြစ်စဉ်စုများကို ပုံပေါ်တွင်ဖော်ပြပါ။
- (၂) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥတုအလိုက်တိုက်ခတ်နေသော မုတ်သုံလေများအကြောင်းကို ရှင်းပြပါ။
- (၃) မြန်မာနိုင်ငံတွင်တွေ့ရသည့် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို ဖော်ပြပြီး စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အသုံးဝင်သော မြေဆီလွှာများကို ရှင်းပြပါ။
- (၄) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွက်ပြတ်ရောနှောတော အမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြပါ။

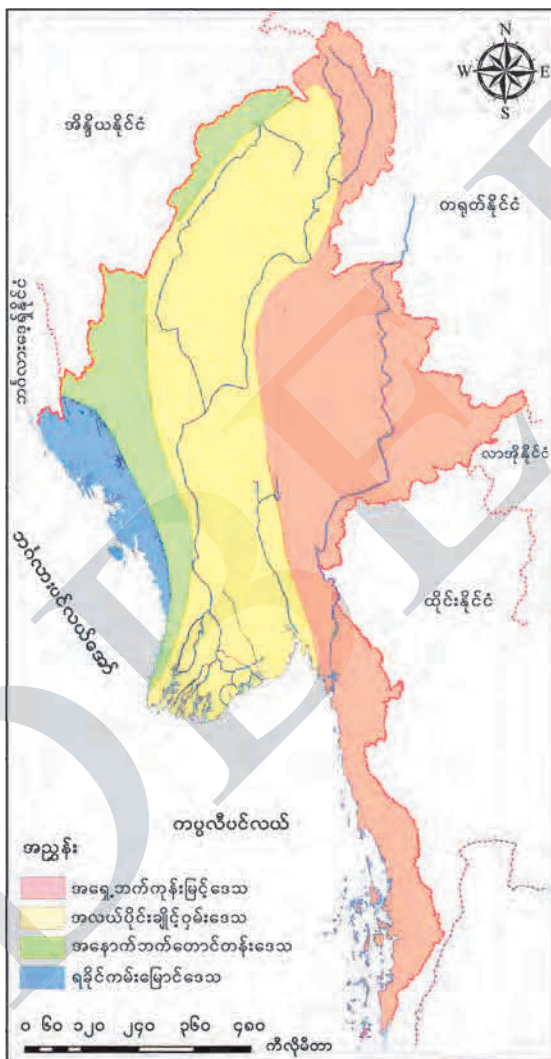

၁.၃ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သဘာဝအပိုင်းကြီးများ

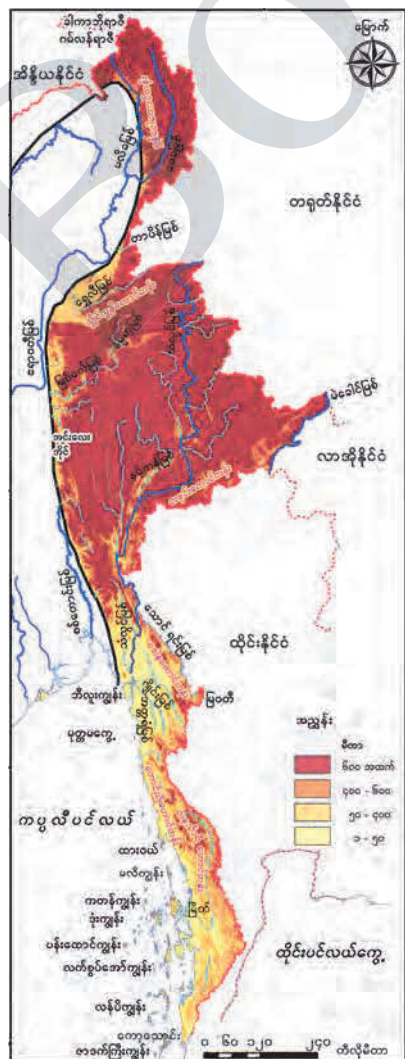
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို မြေပြင်လက္ခဏာများအပေါ်မူတည်၍ လည်းကောင်း၊ ဘူမိသက်တမ်းအရလည်းကောင်း အပိုင်းကြီးလေးပိုင်း ပိုင်းခြားနိုင်သည်။ ထိုအပိုင်းကြီးများနှင့် အခြား သဘာဝပထဝီဝင်အချက်အလက်များကို ဆက်စပ်၍ လေ့လာနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သဘာဝအပိုင်းကြီးများ

ပုံ (၁. ၁၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အပိုင်းကြီးများ

ပုံ (၁. ၁၃) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အပိုင်းကြီးများမှာ

- (၁) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ
- (၂) အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ
- (၃) အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသနှင့်
- (၄) ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသတို့ ဖြစ်သည်။

၁.၃.၁ အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသကို အပိုင်း ၃ ပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။

မြောက်ဘက်ပိုင်း

ဤအပိုင်း၌ ကချင်ပြည်နယ်မြောက်ဖျားပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းရှိတောင်ကုန်းတောင်တန်းများ ပါဝင်သည်။ ဤအပိုင်းသည် နိုင်ငံ၏အမြင့်ဆုံးအပိုင်းဖြစ်ပြီး ခါကာဘိုရာဇီ (၅၈၈၁ မီတာ) နှင့် ဂမ်လန်ရာဇီ (၅၈၃၅ မီတာ) တို့သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်များဖြစ်သည်။ ဆီးနှင်းများ အမြဲဖုံးလွှမ်းနေသောတောင်ထွတ်များလည်း ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ်တို့၏ ရေဝေကြောတောင်တန်းများ ရှိပြီး တောင်တန်းများသည် ပျမ်းမျှအမြင့် မီတာ ၃၃၀၀ ကျော်ရှိသည်။

ဤအပိုင်းတွင် မြေပြန့်လွင်ပြင် နည်းပါးသည်။ ဤအပိုင်း၏ မြောက်ဖျားပိုင်းရှိ ဆီးနှင်းဖုံးလွှမ်းနေသော တောင်တန်းများမှ မေခနှင့် မလိခမြစ်တို့ စတင်မြစ်ဖျားခံပြီး မြောက်မှတောင်သို့စီးဆင်းသည်။ ဤအပိုင်း၏တောင်ဘက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ စီးဆင်းလာသော တာပိန်မြစ်သည် ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှစီးဝင်သည်။

ထိုအပိုင်းသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ဆီးနှင်းဖုံးလွှမ်းတောင်တန်းများ ရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော ဒေသဖြစ်ခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုမရှိသေးသော ဒေသဖြစ်ခြင်း တို့ကြောင့် သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်ရန် အခြေခံကောင်းများ ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။

အလယ်ပိုင်း

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ၏ အလယ်ပိုင်းတွင် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့်ကယားပြည်နယ်တို့ ပါဝင်သည်။ ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်သည် ပျမ်းမျှမီတာ ၉၀၀ ကျော် မြင့်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် တောင်တန်းများသည် မြောက်မှတောင်သို့ သွယ်တန်းနေသော်လည်း ရွှေလီမြစ်နှင့် အပြိုင်သွယ်တန်းနေသော လျှိုင်လွန်တောင်တန်းသည် အရှေ့မြောက်မှအနောက်တောင်သို့ သွယ်တန်းနေသည်။ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ တနင်းတောင်တန်းသည် အရှေ့မှအနောက်သို့ သွယ်တန်းနေသည်။ အနောက်ဘက်ပိုင်းတွင် တောင်တန်း ၃ ခု တည်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ လျှိုင်လင်တောင်တန်း၊ ဟိုပုံးတောင်တန်းနှင့် မဲနယ်တောင်တန်းဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသော တောင်ထွတ်များမှာ လျှိုင်မော်၊ ဆင်တောင်နှင့် မြင်းမထိတောင်တို့ဖြစ်ကြသည်။

ထင်ရှားသောထုံးကျောက်ဂူမှာ ပင်းတယဂူဖြစ်သည်။

ဤဒေသတွင် ပြတ်ရွှေ့ကြောင်းများ (Fault Lines)၊ မြေလွှာကျုံ့ချိုင့်ဝှမ်း (Rift Valley) များစွာရှိ သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ထင်ရှားသောအင်းလေးအိုင်သည် မြေလွှာကျုံ့ချိုင့်ဝှမ်းတစ်ခုအတွင်း တည်ရှိသော ရေအိုင်ဖြစ်သည်။ ကျယ်ပြန့်သော လွင်ပြင်များကို သီပေါ၊ သိန္နီ၊ ညောင်ရွှေ၊ ဟဲဟိုး၊ ကျိုင်းတုံ၊ မောက်မယ်နှင့် မိုင်းပန် စသည့်မြို့များပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့ရသည်။

သံလွင်မြစ်နှင့် အခြားမြစ်ချောင်းများသည် ဤဒေသအတွင်းရှိ မြေလွှာကျုံ့ချိုင့်ကြောင်းတစ် လျှောက် စီးဆင်းကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှစီးဆင်းလာသော သံလွင်မြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှ နမ့်တင်း၊ နမ့်ခါ၊ နမ့်ဆင်နှင့် အနောက်ဘက်မှ နမ့်နင်း၊ နမ့်ပန်၊ နန့်တန်နှင့် နန့်ပွန်မြစ်များ စီးဝင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှစီးဆင်းလာသောရွှေလီမြစ်နှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်မြောက်ပိုင်းမှ စီးဆင်းလာသောနမ့်တူမြစ် (ဒုဋ္ဌာဝတီမြစ်)တို့သည် ဒေသအနောက်ပိုင်းမှတစ်ဆင့် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသကိုဖြတ်၍ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် မဲခေါင်မြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံအကြား နယ်နိမိတ်ဖြစ်အဖြစ် စီးဆင်းနေသည်။

ဤအပိုင်းသည် တရုတ်နိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ်နေပြီး နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး မြို့များဖြစ်သော မူဆယ်၊ တာချီလိတ်နှင့် မယ်စွဲမြို့များမှတစ်ဆင့် ကုန်စည်နှင့်ခရီးသွားများစွာ ဝင်ရောက်သွားလာနိုင်၍ အရေးပါသောဒေသဖြစ်သည်။

တောင်ဘက်ပိုင်း

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် ကရင်ပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီ တိုင်းဒေသကြီးတို့ ပါဝင်သည်။ ဤအပိုင်းတွင် ဒေါနတောင်တန်းသည် အမြင့်ဆုံးတောင်တန်းဖြစ်သည်။ မွန်ပြည်နယ်အတွင်းတွင် မုတ္တမတောင်တန်းနှင့် တောင်ညိုတောင်တန်းတို့ တည်ရှိသည်။ ထင်ရှားသော တောင်များမှာ ထုံးကျောက်တောင်များဖြစ်သည့် ဇွဲကပင်နှင့် ကျောက်တစ်လုံးတောင်များဖြစ်သည်။ တနင်္သာရီတောင်တန်းတွင် မြင့်မိုရ်လက်ခတ်တောင်သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်ဖြစ်သည်။ ထင်ရှား သောထုံးကျောက်ဂူများမှာ ခရုံဂူနှင့် ဆဒွန်ဂူတို့ဖြစ်သည်။

ဤအပိုင်းတွင် မြေနိမ့်လွင်ပြင်ငယ်များကို တစ်ဆက်တည်းမတွေ့ရပေ။ မော်လမြိုင်မြို့၊ ပတ်ဝန်းကျင်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ထားဝယ်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်နှင့် မြိတ်မြို့အနီးတို့တွင် လွင်ပြင်များကို တွေ့နိုင်သည်။ ကျိုက္ခမိအနီး စက်စဲကမ်းခြေနှင့် လောင်းလုံးမြို့အနီး မောင်းမကန် ကမ်းခြေတို့မှာ ထင်ရှားသည်။ ကမ်းရိုးတန်းနှင့်အပြိုင်တည်ရှိသော ကျွန်းများကိုလည်း ဤအပိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ သံလွင်မြစ်ဝရှိ ဘီလူးကျွန်းသည် မြေဩဇာကြွယ်ဝသည့် မြေနိမ့်ဒေသဖြစ်ပြီး ကျွန်းပေါ်တွင် တောင်ကုန်းငယ်များ တည်ရှိသည်။ ထင်ရှားသောကျွန်းများမှာ ထားဝယ်မြို့အနောက် ဘက်တွင် မောင်းမကန်ကျွန်းစုများရှိပြီး မြိတ်ကျွန်းစုတွင် မလိကျွန်း၊ ကတန်ကျွန်း၊ ဒုံးကျွန်း၊ ကံမော်ကျွန်း၊

ပန်းထောင်ကျွန်း၊ လန်ပိကျွန်း၊ ဇာဒက်ကြီးကျွန်းနှင့် အခြားကျွန်းငယ်ပေါင်း ၈၀၀ ကျော် ပါဝင်သည်။

တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းရှိ ပင်လယ်ကမ်းခြေနှင့်ကျွန်းများသည် ယခုအခါ သဘာဝအခြေခံ ခရီးသွားလုပ်ငန်းများအတွက် အရေးပါလာသည်။ ဒေသ၏မြောက်ပိုင်းတွင် သံလွင်မြစ်နှင့် မြစ်လက်တက်များ စီးဆင်းနေပြီး သံလွင်မြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှ သောင်ရင်းမြစ်၊ အနောက်ဘက်မှ ယွန်းစလင်းမြစ်နှင့် ဒုံသမိမြစ်တို့ စီးဝင်သည်။ သံလွင်မြစ်နှင့် သောင်ရင်းမြစ်တို့သည် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်မြစ်များအဖြစ် စီးဆင်းသည်။ သံလွင်မြစ်တွင် မြစ်ဝရှိ မော်လမြိုင်မှ ကီလိုမီတာ ၉၀ ခန့် ဝေးသော ရွှေဝှန်းအထိ သင်္ဘောများသွားလာနိုင်သည်။

လှိုင်းဘွဲ့မြစ်နှင့် ဟောင်သရောမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာမှဖြစ်ပေါ်လာသော ဂျိုင်းမြစ်၊ ဇမိမြစ်နှင့် ဝင်းယော်မြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာမှဖြစ်ပေါ်လာသော အတ္တရံမြစ်တို့သည် သံလွင်မြစ်ဝအနီးတွင် သံလွင်မြစ်အတွင်းစီးဝင်ကာ မော်လမြိုင်လွင်ပြင်ကို တည်ဆောက်ထားသည်။

ရေးမြစ်သည် တောင်ညိုတောင်တန်းတွင်မြစ်ဖျားခံပြီး ရေးမြို့အနီးမှ ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်း စီးဝင်သည်။ ထားဝယ်မြစ်သည် မလွဲတောင်တွင်မြစ်ဖျားခံပြီး ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်းသို့ မြစ်ဝကျယ် အဖြစ် စီးဝင်သည်။ တနင်္သာရီမြစ်ကြီးနှင့် တနင်္သာရီမြစ်ငယ်တို့သည် တနင်္သာရီမြို့အနီးတွင်ပေါင်းဆုံ ပြီး မြိတ်မြို့အနီးမှ ပင်လယ်အတွင်းစီးဝင်သည်။

လေညာမြစ်သည် တောင်မှမြောက်သို့စီးဆင်းပြီး ဘုတ်ပြင်းမြို့အနီးမှ ပင်လယ်အတွင်း စီးဝင် သည်။ ပါချန်မြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက်ဆုံး၌ရှိပြီး မြစ်ဝတွင် ကော့သောင်းမြို့ရှိ၍ ထိုင်း- မြန်မာ နယ်နိမိတ်မြစ်ဖြစ်သည်။